

GIRONA

DESAPAREGUDA

GIRONA

DESAPAREGUDA

Joan Boadas - David Iglésias

 efadós®

Ajuntament de Girona

GIRONA

DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març del 2019

© dels textos: Joan Boadas Raset i David Iglésias Franch

© del pròleg: Joaquim Nadal i Ferreras

© de les fotografies: Ajuntament de Girona. Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI)

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Girona

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:
M. Neus Doncel Saumell

Documentació de les imatges:
Cristina Feixas Quintana

Fotografia de portada:
Autor desconegut / Fons Impremta Franquet

Fotografia de la portadella:
Valentí Fagnoli Iannetta (atribuïda) / Col·lecció
Ajuntament de Girona

ISBN 978-84-17432-28-7
DL B 3433-2019
Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

La Girona desapareguda

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Girona, una retrospectiva visual

Pàg. 12

CAPÍTOL 1

El centre històric

Pàg. 88

CAPÍTOL 2

Els barris

Pàg. 150

CAPÍTOL 3

L'entorn

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

LA GIRONA DESAPAREGUDA

Joaquim Nadal i Farreras

La memòria dels llocs incorpora a la seva arrel mateixa la noció del canvi, del moviment. Les coses canvien: els llocs, la gent, la societat, els costums, la vida. La noció de canvi es presenta associada a la idea del pas inexorable del temps; avui ja és passat i la successió d'instantans els devora insaciabement.

El valor incalculable del patrimoni fotogràfic, pel qual, en el cas de Girona, vetlla amb especial cura i competència el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge, és la seva capacitat d'evocació, de desvetllar els ressorts de la memòria i de la imaginació, que els autors d'aquest llibre ens estimulen.

Les percepcions de cada persona són diferents i el bagatge d'imatges que acumula cadascú, també; els homes

i les dones conserven un repositori amagat que incorpora les dades bàsiques d'una biografia que mai no es repeteix. Les imatges de cadascun de nosaltres són la suma d'instantànies que podem acumular i evocar. Però la paraula mateixa associa la instantània, una bonica manera de parlar de fotografia, a la fixació d'un instant, i cada instant, per la seva pròpia naturalesa, és fugaç i efímer.

Excavant en la nostra pròpia memòria podem congegir la nostra ciutat, el nostre barri, desapareguts. Desaparicions per extinció, per liquidació, per destrucció, per modificació, per transformació. Imatges eliminades i guardades com un tresor en la memòria de cadascú. Memòries desaparegudes per ocultació, per superació. Imatges que han quedat anul·lades i imatges que han quedat tapades o imatges que han quedat superades.

Imatges que en graus diversos podem compartir amb els nostres conciutadans per afinitat cronològica i generacional.

Sovint es confon el que recordem i ja no hi és amb el que és impossible que recordem però que se'ns fa igualment present en un exercici de memòria compartida.

Trens desapareguts, places inacabades que s'acaben, monuments inacabats, jardins que s'han fos, hortes ordenades i geomètriques colgades en una geografia de carrers i edificis, muralles que intuïm insinuades en un carrer. Fires que es mouen, mercats que es transformen, la religiositat aparent que desapareix, indumentàries que canvien any darrere any, sistemes de transport diferents, vells edificis (esglésies, convents, casernes) que ja no hi són.

Homes i dones que donen vida a moltes vides de moltes ciutats de moltes memòries, totes diferents per un teló de fons que il·lusòriament imaginem immòbil.

AUTOR DESCONEGUT / FONS IMPREMTA FRANQUET

Introducció

GIRONA, UNA RETROSPECTIVA VISUAL

Joan Boadas i David Iglésias

El compendi d'imatges que es presenten en aquesta publicació permet aprofundir en el coneixement de la ciutat en l'època de la fotografia, que en el cas de Girona s'inicia als anys seixanta del segle XIX, però que adquireix especial rellevància a finals del segle. Les imatges reflecteixen, doncs, els canvis que experimenta la ciutat, posant el focus en aquells elements que han desaparegut o que s'han transformat d'una manera significativa.

En les imatges del segle XIX s'observa una ciutat que es transforma intramurs i que es resisteix encara a l'expansió cap al pla, tot i l'obsolescència de la muralla com a element defensiu. Els canvis més importants són fruit del procés de desamortització, que allibera espais importants,

alguns dels quals són ocupats per les primeres indústries a partir de mitjan segle. També en aquesta època s'observen canvis en l'«espai aeri», amb l'aparició de nous elements, com la torre de les Aigües. Amb el Pla d'Eixample d'Eugeni Campllong, el 1909, s'inicia l'expansió cap a ponent, coincidint amb l'enderrocament de la muralla del Mercadal i dels baluards adjacents. En sentit nord, als barris de Pedret i Pont Major, les limitacions per al creixement urbanístic són insuperables. En canvi, en direcció al pla, es troba espai per créixer i per modernitzar-se. Es crea un barri de bell nou, el de Sant Narcís, un projecte de ciutat jardí que deixaria empremta. Però l'expansió no s'atura, es va guanyant terreny als camps i a les hortes, fins a l'extrem d'assimilar altres municipis, com és el cas de Santa Eugènia o Palau-sacosta. Altres barris es formaran principalment

MARTÍ MASSAFONT COSTALS / Fons MARTÍ MASSAFONT COSTALS

ESTACIÓ DE TREN

A la pàgina anterior, uns n'vis a l'andana de l'estació de tren de Girona el 28 d'abril del 1954. Es tracta de l'estació originària, situada a la plaça del Poeta Marquina, coneguda com a *plaça del Carril*. L'estació es mantindria en aquest indret durant més d'un segle, fins al 1973, any en què s'inauguraria l'estació nova, situada a poca distància d'aquesta.

PLAÇA DE SANT AGUSTÍ

En aquesta pàgina, autobús de TEISA davant del Coliseo Imperial, a la plaça de Sant Agustí, el 2 d'agost del 1965. Aquest era un espai molt concorregut de la ciutat, tant per les persones com pels vehicles. La companyia TEISA hi va tenir la seu fins a l'any 1985, quan l'edifici va ser enderrocat.

MARTÍ MASSAFONT COSTALS / Fons MARTÍ MASSAFONT COSTALS

a redós de la immigració, a partir dels anys seixanta, en l'aspiració legítima d'abandonar el barraquisme. Germans Sàbat, Torre Gironella i Font de la Pólvora en són un exemple. Tot aquest procés culminaria amb la configuració de la ciutat metropolitana, en el sentit de ciutat mare, com a centre cultural, social i econòmic d'un territori, el gironí.

No es podria explicar tot aquest canvi sense posar atenció sobre els seus protagonistes, les persones que es mostren en tots aquests espais habitats, els barris, i que els doten de vida i dinamisme. Per això, en paral·lel a l'interès per la pedra, hi ha un interès per la persona. S'observen mercats, fires, processons, inauguracions, espectacles culturals i esportius, celebracions populars i vida familiar.

Cal tenir en compte que la proposta que aquí presentem es basa en les fotografies de l'arxiu. En paral·lel al treball de preservació del patrimoni, hem de reivindicar el treball dels 27 fotògrafs identificats, protagonistes

principals d'aquest llegat i actors irrepetibles de la gesta fotogràfica. Tots ells, amb noms i cognoms (en algun cas amb el nom de la firma comercial), són els autors del llibre: Carles Batlle, Josep Buil, Salvador Crescenti, Valentí Fargnoli, Josep Maria Font, Antonio J. García, Josep Jou, Joan Llinàs, Joan Martí, Josep Martí, Sebastià Martí, Martín, Joan Masó, Martí Massafont, Amadeu Mauri, Miquel Morillo, Joan Pereferrer i Joan Barber (Foto Lux), Josep Maria Reigt, Francesc Riuró, J. Rotllan, Narcís Sans, Joan Subias, Josep Thomas, Amís Unal (i Fotografia Unal), Juli Vintró i J. V. La seva professionalitat, el seu esforç, la seva perícia i, de vegades, també el seu art ens permeten fer aquests recorreguts per la ciutat històrica que ens ajuden a entendre millor l'evolució urbana de Girona. També ens revelen els orígens d'uns conciutadans que es remunten a poques dècades, fins a poc més d'un segle, fet que reforça la identitat planetària dels gironins contemporanis.

JOAN MARTI GENTELLES / Col·lecció AJUNTAMENT DE GIRONA

CAPÍTOL 1

El centre històric

Les imatges del centre històric permeten constatar l'evolució d'un nucli urbà constituït sobre la base d'una funció defensiva que, amb la modernitat, tendeix a l'obertura. L'enderrocament de les muralles és el fet més decisiu, l'element clau en la transformació del paisatge. Altres elements actuen també com a agents transformadors. És el cas del fenomen de la industrialització, amb la presència de fàbriques i equipaments auxiliars. També el riu, amb tots els desafiaments per a la comunicació a banda i banda. La presència militar, amb quaters ocupats, reutilitzats i, amb el pas del temps, allunyats d'aquest centre. Els edificis destinats al lleure, sobretot amb l'arribada del cinema, que va representar la creació d'un espai gairebé exclusiu, per la concentració poc casual de les sales. En tot cas, les imatges testimonien un nucli urbà en constant evolució i desmenteixen en bona part la creença d'una continuïtat poc alterada de l'urbanisme medieval, perquè el centre històric és viu, com ho són les persones que en cada moment hi transiten.

AUTOR DESCONEGUT / Col·lecció L'ABANS DE GIRONA

BALUARD DE FIGUEROLA

Els baluards de Figuerola i de la Santa Creu formen part del conjunt de cinc baluards que es van adherir al perímetre del Mercadal a mitjan segle XVII per substituir les llunetes del segle anterior. Van ser enderrocats amb la primera llei de concessió dels baluards el 1908. A l'espai ocupat pel baluard de Figuerola s'hi construiria posteriorment el cinema Coliseo, el teatre Albeniz i l'edifici de Correus.

PRIMERA PEDRA DEL GRUP ESCOLAR

A la pàgina del costat, missa de campanya per celebrar la col·locació de la primera pedra del Grup Escolar Joan Bruguera l'11 d'abril del 1908. S'observen, al fons, les restes del baluard de la Santa Creu, enderrocats aquell mateix any.

AUTOR DESCONEGUT / Fons IMPREMTA FRANQUET

